

الرحيم

الرحمن

الله

بسم

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

پیشگفتار

ستایش کنم، ایزد پاک را

که گویا و بینا کند خاک را

امروزه علم جرم شناسی و جامعه شناسی ثابت کرده است که نهی عملی به عنوان یک جرم و تعیین مجازات برای آن و به کبفر رساندن مرتکب نمی تواند تنها راه یا بهترین و آخرین راه پیگیری از ارتکاب آن باشد، بلکه بهترین راه برای حل این معضلات پی بردن به علتها و شناخت عوامل موثر در ایجاد آنها می باشد، کنترل ناهنجاریها از طریق بوجود آوردن انگیزه های مناسب اقتصادی - اجتماعی و فراهم کردن زمینه های اجتناب از عمل خلاف مد نظرات و قاچاق هم از این قاعده مستثنی نیست. ورود و خروج کالا و ارز به کشور به صورت قاچاق و غیرقانونی که اغلب به منظور تحصیل سود انجام می شود به تدریج به چرخه ای بزرگ تبدیل شده و در حد قابل توجهی از نیروی انسانی جامعه را به خود مضغول کرده به گونه ای که تأثیر آن بر اقتصاد کشور اجتناب ناپذیر می باشد. به همین دلیل تأمل و بررسی دقیق تر و شناخت بیشتر این پدیده نامطلوب اجتماعی و اقتصادی، برای مقابله بهتر با آن ضروری است به همین جهت این پدیده را در چند بخش مورد بررسی قرار خواهیم داد.

با تشکر از استاد گرانقدر جناب آقای فرشید اولیایی

چکیده

قاچاق معضل دیرینه ای است که از دیرباز خسارت های اقتصادی و فرهنگی گسترده ای به کشور وارد کرده و ملتی را از درآمدهای مشروع و قانونی چشمگیر محروم ساخته است. این ÷ دیده شوم از دورانی آغاز می شود که جوامه بشری و نیازمندیهای آنان گسترش ÷ پیدا کرد و مردم هر منطقه جغرافیایی از تامین کلیه نیازمندیهای خود عاجز و ناتوان گشته به همین خاطر از یک طرف برای تامین نیازهای خود و نیز عرضه و فروش تولیدات اضافی ناگزیر از انجام مطالعات تجاری بودند و از طرف دیگر گسترش روابط تجاری و سیاسی حکومتها را بر آن داشت که به منظور کسب درآمد و نظارت و کنترل بر روابط تجاری و به منظور اعمال حاکمیت و تامین منابع مالی حکومت و مقررات گمرکی رفع نماید.

با گسترش و ÷ پیچیده شدن روابط تجاری و تنوع تولیدات ماشینی، ترویج فرهنگ مصرفی، تسهیل امر حمل و نقل و گسترش روابط سیاسی اقتصادی ÷ دیده قاچاق روز به روز ÷ پیچیده تر شده و زمینه ارتکاب افزایش یافت و این بلای اجتماعی گریبانگیر کشورها گردید. ظهور ÷ دیده قاچاق و ارتکاب به آن کشورها را بر آن داشته تا مقرراتی جهت ÷ یگیری و مبارزه با آن تدوین و به مرحله اجرا گذارند. در ایران نیز هرچند به علت آزاد بودن ورود و خروج کالا و ارز به کشور قاچاق به معنی فعلی جایگاهی نداشت اما دولت «قانون مجازات مرتکبین قاچاق» را به تصویب رساند و آن را به مرحله اجرا درآورد. در این تحقیق سعی شده چکیده ای از مبحث قاچاق و آثار آن عوامل مختلف مربوط به آن مورد بحث قرار گیرد.

فهرست

	بخش اول - کلیات
	فصل اول: تعاریف
	مبحث اول - تعریف لغوی قاچاق
	مبحث دوم - تعریف قانونی قاچاق
	گفتار اول: تعریف قاچاق در قانون انحصار تجارت خارجی
	گفتار دوم: تعریف قاچاق در قانون مجازات مرتکبین قاچاق
	گفتار سوم: تعریف قاچاق بر اساس قانون امور گمرکی
	گفتار چهارم: تعریف قاچاق توسط اشخاص حقوقی
	فصل دوم: انواع قاچاق
	مبحث اول: انواع قاچاق از نظر تعریف
	مبحث دوم: انواع مختلف قاچاق
	گفتار اول: قاچاق ارز
	گفتار دوم: قاچاق کالای گمرکی و تجاری
	گفتار سوم: قاچاق سلاح و مهمات
	گفتار چهارم: قاچاق آثار ملی و عتیقه جات
	گفتار پنجم: قاچاق مواد افیونی و مخدر

	گفتار ششم: قاچاق اشخاص
	فصل سوم: عناصر و ارکان جرم قاچاق
	مبحث اول: عناصر عمومی
	مبحث دوم: عنصر مادی
	گفتار اول: سیر تکاملی جرم تا عنصر مادی
	گفتار دوم: تهیه مقدمات ارتکاب جرم
	گفتار سوم: جرم تام
	بحث سوم: عنصر معنوی
	بخش دوم
	فصل اول: شناخت شیوه های مهم ارتکاب به جرم قاچاق
	مبحث دوم: انواع ورود کالای قاچاق به داخل کشور
	گفتار اول: کالای وارده از طریق دریا
	گفتار دوم: کالای وارده از طریق هوا
	گفتار سوم: کالای وارده از طریق خشکی
	گفتار چهارم: کالای وارده توسط مسافر
	فصل دوم: اثرات منفی قاچاق در جامعه
	مبحث اول: اثرات منفی قاچاق بر اقتصاد کشور

	گفتار اول: آثار قاچاق بر سیاستهای اجرایی دولت
	گفتار دوم: آثار منفی قاچاق بر سیاستهای بازرگانی
	گفتار سوم: آثار منفی قاچاق بر درآمدهای عمومی دولت
	گفتار چهارم: آثار منفی قاچاق بر سلامت جامعه و مصرف کنندگان
	مبحث دوم: آثار فرهنگی و اجتماعی قاچاق
	گفتار اول: تهاجم فرهنگی
	گفتار دوم: غارت هویت فرهنگ
	گفتار سوم: بحران در کانون خانواده
	گفتار چهارم: تضعیف فرهنگ کار
	فصل سوم: علل گرایش به قاچاق و روشهای مناسب برای مقابله به آن
	مبحث اول: شناسایی علل گرایش به قاچاق برای مقابله با آن
	مبحث دوم: شناسایی روشهای مناسب برای مقابله عملی با قاچاق
	بخش سوم: صلاحیت سازمانهای رسیدگی کننده
	فصل اول: سازمانهای رسیدگی کننده به جرم قاچاق
	مبحث اول: سازمانهای غیرقضایی
	گفتار اول: سازمانهای شاکی
	مبحث دوم: مراجع قضایی

	گفتار اول: محاکم قضایی (دادگاههای انقلاب و یا عمومی)
	گفتار دوم: سازمان تعزیرات حکومتی
	فصل دوم: تکلیف کالای مکشوفه
	مبحث اول: چگونگی تعیین تکلیف کالاهای قاچاق مکشوفه
	مبحث دوم: آثار تعقیب قضایی نسبت به سازمان کاشف
	گفتار اول: حق الکشف سازمان کاشف
	گفتار دوم: حق الکشف مأموران
	فصل سوم: راه حل های پیشنهادی برای مبارزه با قاچاق

بخش اول - کلیات

فصل اول تعاریف

مبحث اول: تعریف لغوی قاچاق

قاچاق واژه ای ترکی و از لحاظ لغوی به معنای «کاری که پنهانی و با تردستی انجام شود» می باشد. در ترمینولوژی حقیقی، قاچاق این گونه معرفی شده است و قاچاق در معانی ذیل به کار می رود:

1- حمل و نقل کالا از نقطه ای به نقطه ای (خواه دو نقطه مزبور در داخل کشور باشد «قاچاق داخلی» خواه یک نقطه در داخله و یک نقطه در خارجه باشد که آنرا «قاچاق خارجی» می گویند) برخلاف مقررات مربوط به حمل و نقل به طوریکه این عمل ناقض ممنوعیت یا محدودیتی باشد که قانوناً مقرر شده است.

مبحث دوم: تعریف قانونی قاچاق

گفتار اول: تعریف قاچاق در قانون انحصار تجارت خارجی

بند الف از ماده (11) قانون فوق «قاچاق» را چنین تعریف نموده است: «کلیه اجناسی که بر خلاف مقررات این قانون وارد مملکت می شود قاچاق محسوب و به نفع دولت ضبط و فروخته می شود و مرتکبین به حبس از 6 ماه الی یکسال محکوم خواهند شد.» یکی از این مقررات، انحصار تجارت خارجی برای دولت است که مقرر شده:

تجارت خارجی ایران در انحصار دولت بوده و حق صادر کردن و وارد کردن کلیه محصولات طبیعی و صنعتی و تعیین میزان و شرایط ورود و صدور آنها در حدود مقررات این قانون به دولت واگذار می شود» و در (2) آن ورود هر نوع محصولات طبیعی و یا صنعتی خارجی به ایران به استثنای موارد معینه، مشروط به شرط حتمی صدور محصولات طبیعی و یا صنعتی ایرانی و با مراعات مقررات قانونی مربوطه گردیده و دولت مجاز است حق وارد کردن محصولات خارجی که خود نمی خواهد مستقیماً عهده دار شود به شرط معینه و در تحت مقررات مخصوص مانند اخذ مجوز از وزارت بازرگانی یا سایر مقامات ذی صلاح قانونی، به اشخاص یا موسسات مختلف تجاری واگذار نماید.

گفتار دوم: قانون مجازات مرتکبین قاچاق

قانونگذار در موارد (5-1) قانون بدون تعریف جرم قاچاق و با طبقه بندی متعلق این جرم در دو گروه عمده 1- اموال موضوع درآمد دولت 2- اموال ممنوع الصدور و ممنوع الورد و کالای انحصاری، مبادرت به تعیین مجازات برای مباشر مستقیم جرم، شریک، معاون، حامل و شروع به جرم قاچاق نموده و در ماده (45) آن گروه دوم متعلق جرم قاچاق را چنین تعریف نموده است: «مقصود از قاچاق اسلحه وارد کردن به مملکت و یا صادر کردن از آن یا خرید و فروش یا حمل و نقل و یا مخفی کردن و یا نگاه داشتن آن است در داخل مملکت. مقصود از قاچاق اشیای ممنوع الورد یا ممنوع الصدور، وارد کردن اشیای ممنوع الورد است به خاک ایران در هر نقطه از مملکت که اشیای مزبور کشف شود و خارج کردن اشیای ممنوع الصدور و یا

تسلیم آن است به متصدی حمل و نقل و یا هر شخص دیگری برای خارج کردن و یا هر نوع اقدام دیگری برای خارج کردن از مملکت»

گفتار سوم:

تعریف قاچاق بر اساس قانون امور گمرکی:

م (29) قانون امور گمرکی در (11) بند مواردی از قاچاق احصاء و در بند (1) آن مبادرت به تعریفی می نماید که نسبت به سایر بندها اهمیت خاصی دارد و مقرر می کند: وارد کردن کالا به کشور یا خارج کردن کالا از کشور به ترتیب غیرمجاز مگر آنکه کالای مزبور در موقع ورود یا صدور ممنوع یا غیرمجاز یا مشروط بوده و از حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض بخشوده باشد. این بند از یک اقدام که عبارتست از فعل مثبت مادی - در مقابل ترک فعل - که بوسیله افراد انجام می شود صحبت می کند بنحوی که در این بند عمل وارد کردن یا خارج کردن خود -یکره جرم قاچاق محسوب می شود، اعم از اینکه اقدام، نوعی عمل ساده باشد یا مرکب یعنی بوسیله انواع عملیات متقلبانه.

گفتار چهارم - تعریف قاچاق توسط اشخاص حقوقی

اداره حقوقی وزارت دادگستری قاچاق را چنین تعریف می نماید:

غیر از آنچه در ماده یک قانون اصلاح ماده یک قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب 1373/11/9 آمده و کالاهای موضوع درآمد دولت و ممنوع الصدور و ممنوع الورد را در بر می گیرد، تعریف دیگری از قاچاق نشده است و بطور خلاصه، قاچاق عبارتست از وارد کردن

یا صادر کردن کالا بر خلاف قوانین و مقررات جاریه و یا اقدامی که قانوناً در حکم قاچاق محسوب شده است».

ت: تعریف قاچاق بر اساس کنوانسیون (1977)

اصطلاح «قاچاق» عبارتست از تقلب گمرکی که شامل گذراندن مخفیانه کالا به هر طریقی از مرزهای گمرکی می باشد که بدان وسیله شخص موجب اغفال گمرک و فرار از پرداخت تمام یا بخشی از مالیات ها و عوارض مربوط به ورود یا صدور شده یا اجرای ممنوعیت ها و محدودیت های موضوع قانون امر گمرکی را نادیده گرفته و یا منافی مغایر با قانون امور گمرکی به دست آورد.

عناصر تعریف عبارتند از:

1- تقلب گمرکی که خود ناشی از تخلف گمرکی یعنی هر نوع نقض و یا شروع و اقدام به نقض قانون امور گمرکی است.

2- گذراندن مخفیانه کالا از مرزهای گمرکی، تعریفی که در بند (1) ماده (29) قانون امور گمرکی آمده است.

3- فرار از تمام یا بخشی از مالیات ها و عوارض مربوط به ورود یا صدور کالا.

4- نقض مقررات قانونی ممنوعیت ها یا محدودیت ها.

5- کسب منافی مغایر با قانون گامور گمرکی، نظیر استردادهای متقلبانه.

فصل دوم: انواع قاچاق

مبحث اول: انواع قاچاق از نظر تعریف

قاچاق به عناوین مختلف دسته بندی می شود، قاچاق را می توان به قاچاق داخلی و خارجی تقسیم نمود. در این تقسیم بندی مبدأ و مقصد محموله قاچاق را در نظر گرفته و چنانچه این دو نقطه در یک کشور باشند قاچاق داخلی و در غیر این صورت قاچاق خارجی محسوب می شود. با لحاظ عوارض تعلق گرفته به کالا، قاچاق را می توان به قاچاق عوارض گمرکی و قاچاق عوارض بلدی تقسیم نمود. صدور و ورود کالاهای مجاز بدون دادن عوارض گمرکی، و حمل و نقل کالا در داخل کشور بدون دادن عوارض بلدی قاچاق و عوارض بلدی نامیده می شود. با توجه به ممنوعه بودن و نبودن کالاهای قاچاق، این جرم قابل تقسیم به قاچاق کالاهای ممنوعه و قاچاق کالاهای مجاز یا غیرمجاز تقسیم می شود. اینک به شرح مختصر انواع قاچاق می پردازیم.

گفتار اول

مبحث دوم: انواع مختلف قاچاق

الف) قاچاق ارز

ارز: در یک مفهوم پول نقد رایج کشورهای خارجی است و در مفهوم دیگر شامل کلیه وسایل پولی پرداخت های خارجی می باشد. پول های معتبر در سطح بازارهای جهانی را که معمولاً نوسانات کمتر یاز نظر ارزش دارند ارز جهانی می نامند مانند مارک آلمان، دلار آمریکا، پوند انگلستان، ین ژاپن.

به استناد ماده 6 قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز مصوب مجمع تشخیص مسلحت نظام: حدود و مقررات استفاده از ارز که دولت تعیین می کند، خرید و فروش، حمل یا مواله ارز غیرمجاز برای خروج از کشور ممنوع و در حکم قاچاق می باشد. همچنین آئین نامه اجرای قانون واگذاری معاملات ارزی به بانک ملی ایران، در ماده 16 خود مورخ ارز همراه مسافر مورد حکم قرار داده است. مطابق مقررات این ماده، بانک های مجاز مکلفند ارزهایی را که به مسافری می فروشند در گذرنامه آنها با قید تاریخ ثبت نمایند. مسافری مزبور باید در موقع خروج از مرز، ارز مزبور را به همراه داشته و به با گذرنامه خود به مامورین گمرک مرزی ارائه نمایند. هر مبلغ ارز که بیشتر یا کمتر از مبلغ مندرج در گذرنامه همراه مسافر باشد یا گواهینامه بانک مجاز نسبت به مبلغ مورد اختلاف به گمرک ارائه نشود قاچاق محسوب می شود و مسافر تعقیب خواهد شد.

علاوه بر مقررات فوق، بند الف ماده 42 کقانون پولی و بانکی کشور نیز خرید و فروش ارز و هرگونه عملیات بانکی را که موجب انتقال ارز یا تعهد ارزی گردد یا سبب ورود یا خروج ارز یا پول رایج کشور بدون رعایت مقررات مربوطه شود ممنوع اعلام کرده و برای آن مجازات تعیین نموده است.

به استناد ماده 27 آئین نامه اجرایی قانون در مورد نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارزیال وزارت اطلاعات مسئول مبارزه با قاچاق ارز می باشد؛ لکن نیروی

انتظامی به استناد بند 8 ماده 4 قانون نیرو انتظامی، به عنوان ضابط قوه قضائیه کماکان به این جرم مبارزه می نماید.

گفتار دوم:

قاچاق کالا ی گمرکی و تجاری

سازمان گمرک جمهوری اسلامی ایران در امر مبارزه با قاچاق وظایف بسیار مهمی برعهده دارد. کلمه «گمرک» از نظر ریشه لاتین این لغت از واژه (Comercium) اخذ شده است که به معنی تجارت و مبادله کالا می باشد. واژه گمرک در ایران از زبان ترکی عثمانی اخذ شده است و این قوم واژه مزبور را پس از تسلط عثمانی به شبه جزیره بالکان از یونانی ها گرفته اند. احتمالاً این عبارت برای اولین بار در قرارداد 1159 که بین سلطان محمود خان اول و نادرشاه افشار منعقد گردیده و در بخش تجارت آن بکار گرفته شده به زبان فارسی راه پیدا کرده است. این واژه داریا دو مفهوم است: در مفهوم اول به عنوان حقوق گمرکی یا حقوقی که از مال التجاره اخذ می شود، در مفهوم دوم به سازمان یا یک تشکیلات اداری اطلاق می شود که مسئولیت اجرای مقررات ویژه ای را در ارتباط ورود یا صدور کالا از جمله وصول حقوق گمرکی به عهده دارد.

گمرک سازمانس است دولتی که مسئول اجرای قانون گمرک و وصول حقوق و عوارض ورودی و صدوری و همچنین مسئول اجرای سایر قوانین و مقررات مربوط به از جمله واردات ترانزیت و صادرات کالا می باشد.

از ماده 2 قانون مقررات صادرات و واردان مصوب 1372/7/4 کالاها به سه نوع تقسیم بندی می شوند:

1- کالاهای مجاز: کالاهایی است که می توان بدون قید و شرط گمرکی نسبت به ترخیص آنها اقدام کرد

2- کالاهای مجاز مشروط: کالاهایی که ورود و صدور آن مقید به انجام شرط باشد.

3- کالاهای ممنوع: کالاهای ممنوع نیز به دو نوع تقسیم می شوند:

الف: کالاهایی که در قانون ممنوع شده اند مانند مواد مخدر

ب: کالاهایی که از طرف هیأت دولت بر اساس اقتضای زمان و مشکلات اقتصادی ورود یا خروج آنها از کشور برای مدت کوتاهی ممنوع می شود مانند ممنوعیت صادرات پیاز یا سیب زمینی در بعضی از فصل ها و زمان ها.

گفتار سوم

قاچاق سلاح و مهمات